

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
ФАКУЛЬТЕТ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
КАФЕДРА ЖИВОПИСУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор з
навчально-педагогічної роботи

Марина ТОКАР

_____ 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАГАЛЬНИЙ КУРС КОМПОЗИЦІЇ»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Галузь знань 02 « Культура і мистецтво»
Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
Освітньо - професійна програма «Станковий живопис»
Форма навчання: денна

Харків – 2025 рік

Робоча програма з дисципліни «**Загальний курс композиції**» для студентів 1 - 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Станковий живопис»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: старший викладач Каріна ВОЛОШКО
старший викладач Валерій ЗАЛІЩУК

УЗГОДЖЕНО:

Декан факультету «ОМ» _____

доцент Ольга ІВАЩЕНКО

РОЗГЛЯНУТО:

на засіданні кафедри живопису «16» квітня 2025 р.

протокол № 10

Завідувач кафедрою живопису Марія КОВАЛЬОВА

Обговорено та рекомендовано до затвердження Методичною радою академії
протокол № 25-03 від «25» квітня 2025р.

АНОТАЦІЯ

до навчальної дисципліни «Загальний курс композиції»

«Загальний курс композиції» – одна з дисциплін професійної та практичної підготовки, яка забезпечує фах художника станкового живопису. У процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться з законами, правилами, прийомами та засобами композиції, які мають велике значення для художнього розкриття задуму пластичними засобами. Оволодіння здобувачами композиційної побудови натюрморту, портрету, пейзажу та жанрової картини є дуже важливим у становленні художника станкової картини. Замкнутість завдань в межах сюжетної композиції створює процес навчання за головним принципом – від простого до складного. Дисципліна «Загальний курс композиції» передбачає засвоєння так званого курсу «пропедевтики», як необхідного етапу у вивченні основ композиції.

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 4-х семестрів (14 кредитів ECTS 420 навчальних годин, у тому числі 178 - практичні заняття, 210 - самостійні заняття, 32 - лекції).

ANNOTATION

to «The general course of the composition» discipline

«The general course of the composition» is one of the disciplines of professional and practical training, which provides the profession of an easel artist. In the process of studying the discipline, students become familiar with the laws, rules, techniques and means of composition, which are of great importance for the artistic disclosure of the idea by plastic means. Mastering the compositional construction of still life, portrait, landscape and genre painting by applicants is very important in the formation of an easel artist. The closed nature of tasks within the framework of a plot composition creates a learning process according to the main principle - from simple to complex. The discipline "General Course of Composition" involves mastering the so-called "propaedeutics" course, as a necessary stage in studying the basics of composition. According to the curriculum approved by the methodological council of the KhDADM, it is studied by students over 4 semesters (14 ECTS credits, 420 academic hours, including 178 - practical classes, 210 - independent classes, 32 - lectures).

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 14	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Обов’язкова дисципліна
	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	
Модулів – 8	Освітньо – професійна програма «Станковий живопис»	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 420		1 - 2
		Семестр
		1 - 4
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 1, 3 семестр - 4г. 2, 4семестр - 3г. самостійної роботи студента 1, 3 семестр - 4г., 2, 4 семестр - 3г.	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції
		32
		Практичні
		178 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		210 год.
		Індивідуальні завдання:
		-
		Вид контролю: перегляд

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 50/50%

2. Мета і задачі дисципліни

Дисципліна «**Загальний курс композиції**» є основною навчальною дисципліною, що визначає та окреслює фахову спрямованість підготовки художників станкового живопису на кафедрі живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

Мета дисципліни – підготувати професійного художника, який здатний образно мислити у сприйнятті оточуючої дійсності, а також дати студентам необхідні теоретичні знання та практичні навички роботи над станковою картиною та навчити професійно застосовувати образотворчі засоби композиції.

Вивчення даної дисципліни повинне забезпечити придбання професійних знань та практичних навичок, мобілізацію творчих можливостей на основі клаузурних завдань в установленій термін, прищеплення звички робити натурні замальовки, начерки, етюди, і є запорукою безмежних можливостей у втіленні творчих задумів у подальшому навчанні студента ХДАДМ.

Теоретичні основи курсу, у тому числі основні закони, правила, прийоми та засоби композиції, аналітичний метод та система роботи засвоюються студентами як на практичних заняттях так і на лекціях.

У процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться з головними принципами композиції, знаковою структурою, конструктивною геометрією як структурним елементом та прийомом у композиційній побудові, вивчають необхідні передумови композиції (психо-фізіологічні, умовність...), опановують образотворчі засоби композиції та вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних завдань.

знати:

- закони візуального сприйняття та їх вплив на побудову картинного простору;
- знакову структуру та її функцію в асоціативному сприйманні. Вплив символу на образне розкриття задуму;
- закони, правила, прийоми, та засоби композиції;

вміти:

- художньо виражати задум пластичними засобами;
- застосовувати закони композиції у роботі над ескізом;
- володіти тоном і кольором як факторами розкриття задуму та досягнення максимальної виразності образу;
- перетворювати живі спостереження в художні образи;
- виконувати розробки пластичного мотиву;
- використовувати образотворчий троп як прийом композиції (образотворча метафора, метонімія, алегорія, символ)

мати навички:

- використовувати формальні образотворчі засоби композиції для образного вираження задуму у картинному просторі, а саме: пляма, лінія, крапка, колір, об'єм, площа, простір, їх функціональність для створення асоціативного або конкретного в образотворчому просторі картини;
- використовувати знання конструктивної геометрії у композиційній побудові, а саме: вибір формату, його естетична функція в побудові композиції, а також використання структурних елементів у розкритті задуму. значення вертикальних та горизонтальних побудов;
- володіння тоном та кольором як факторами досягнення максимальної виразності образу.

3. Компетентності та програмні результати навчання навчальної дисципліни «ЗАГАЛЬНИЙ КУРС КОМПОЗИЦІЇ» (згідно з освітньою програмою)

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно просторового та візуального середовища.
- СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.
- СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- СК 7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.
- СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
- СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

4. Зміст і структура дисципліни «Загальний курс композиції»

Навчальна дисципліна «Загальний курс композиції» складається з 8 модулів і містять 20 практичних завдань, зв'язаних між собою змістовними складовими.

1 семестр

1 МОДУЛЬ містить 24 години практичних занять та 4 години лекційного матеріалу (3 практичні завдання: три завдання є змістовними складовими четвертого завдання – екзаменаційного)

«Закони, правила, прийоми та засоби композиції (натюрморт)» за наступними темами:

Лекція - Гармонічна цілісність як головний принцип композиції.

Завдання 1 Лінійна асоціативна композиція (вправи). Практичне завдання, яке спрямоване на виявлення ритмічних рядів, груп, які визначають композиційний центр, а також зоровий рух в картинній площині).

Лекція - Психофізіологічні передумови композиції.

Завдання 2. Плямова асоціативна композиція (вправи).

Практичне завдання, метою якого є побудова умовного простору на геометричних і пластичних формальних силуетах, а також взаємодія тих та інших у ритмічних зв'язках, що виражають конкретний стан у даній композиції, а саме: стан рівноваги, конфлікту, статики, динаміки, легкості, важкості.

Лекція - Графічні та живописні начала. Їх єдність та відмінність образотворчого вираження.

Завдання 3. Пейзаж. Практичне завдання спрямоване на закріплення знань пройденого матеріалу на основі роботи з натурними замальовками та етюдами.

2 МОДУЛЬ містить 28 годин практичних занять (2 практичні завдання) та 4 години лекційного матеріалу

Лекція - Конструктивна геометрія як прийом композиції.

Завдання 1. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох. Практичне завдання, яке спрямоване на визначення плямових та лінійних ритмів та їх своєрідності у розкритті конкретного образу.

Лекція - Ритм як загальний принцип композиції.

Завдання 2. Натюрморт «Ліричний», «Мистецтво» тощо.

Екзаменаційне завдання спрямоване на образне рішення композиції на задану тему на підставі начерків та ескізів з натурального матеріалу та використання досвіду попередніх завдань.

2 семестр

1 МОДУЛЬ містить 19 годин практичних занять (2 практичні завдання) та 2 години лекційного матеріалу.

Закони, правила, прийоми та засоби композиції (однофігурна композиція) за наступними темами:

Лекція - Порівняння як загальний принцип композиції.

Завдання 1. Плямова асоціативна композиція» (вправи). Практичне завдання спрямоване на вивчення різновиду контрастів та їх застосування в картинній площині.

Завдання 2. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (однофігурна композиція): а) розбір тональний; б) розбір колірний; в) розбір лінійний; г) золотий розріз; д) точки статики.

2 МОДУЛЬ містить 18 годин практичних занять (2 практичні завдання) та 4 години лекційного матеріалу.

Лекція - Умовність як необхідна передумова композиції.

Завдання 1. Ескіз однофігурної композиції «Портрет сучасника» - практичне завдання, спрямоване на використання різних видів умовного в зображенні (колір, об'ємність, умовність простору, часу, руху).

Лекція – Час як фактор та завдання композиції

Завдання 2. Однофігурна композиція на одну із заданих тем: «Ранок», «Очікування», «Повернення», «Дебют» тощо. Екзаменаційне завдання спрямоване на образне рішення явища, його внутрішнього стану, настрою, а також зв'язок фігури з навколишнім середовищем.

3 семестр

1 МОДУЛЬ містить 24 години практичних занять (3 практичних завдання) та 6 годин лекційного матеріалу

Закони, правила, прийоми та засоби композиції (двофігурна композиція) за наступними темами:

Лекція - Особливості побудови 2-х фігурної композиції. Категорії образності - алегорія, знак, символ, метафора.

Завдання 1. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (двофігурна композиція): а) розбір тональний; б) розбір колірний; в) розбір лінійний; г) золотий розріз; д) точки статичності.

Лекція - Форма предметів та її орієнтація у просторі формату.

Завдання 2. Фігура – образ (вправи) - практичне завдання, метою якого є виявлення форми силуету фігури за рахунок освітлення в умовному просторі, який би відповідав емоційному стану людини та виражав динамічність чи статичність у форматі.

Завдання 3. Ескіз двофігурної композиції «Подорож», «Свято» - практичне завдання, спрямоване на тональний композиційний пошук образної ідеї твору за допомогою законів контрастів.

2 МОДУЛЬ містить 28 годин практичних занять (3 практичних завдання) та 2 години лекційного матеріалу.

Знайомство з форматом на прикладі вирішення двофігурної композиції за наступними темами:

Завдання 1. Підкартонник двофігурної композиції на вибір з двох тем. Екзаменаційне завдання, спрямоване на збереження образно-пластичної ідеї в більшому форматі шляхом умовності та стилізації. Знайомство з технічними матеріалами виконання.

Лекція - Кольорове рішення у станковій картині.

Завдання 2. Кольоровий пошук ескізів двофігурної композиції «Подорож», «Свято» - практичне завдання, спрямоване на пошук образної ідеї твору за допомогою кольору (кольорова організація формату, кольорова контрастна пара, ритмічні ряди), формальні вправи на колористичний лад та розвиток кольору у форматі.

Завдання 3. Кольоровий фрескіз двофігурної композиції на вибір з двох тем. Екзаменаційне завдання, спрямоване на збереження образно-пластичної ідеї в більшому форматі шляхом стилістики та технічної характеристики матеріалу.

4 семестр

1 МОДУЛЬ містить 16 годин практичних занять (3 практичних завдання) та 6 годин лекційного матеріалу.

Закони, правила, прийоми та засоби композиції (багатофігурна композиція), за наступними темами:

Лекція - Види побудови багатофігурної композиції та її специфіка. Проблема часу у жанровій станковій картині.

Завдання 1. Образ дії (вправи) - практичне завдання, метою якого є виявлення дії людських рухів в групі за рахунок освітлення в умовному просторі. Вираження динамічності чи статичності у форматі.

Лекція - Важливість задуму (образної ідеї) в сюжетно-тематичній картині на задані теми: «Шляхами козацької слави».

Завдання 2. Ескіз багатофігурної композиції (на задану тему) - практичне завдання, спрямоване на композиційний пошук образної ідеї твору з використанням різних видів побудови простору, часу та композиційних вузлів у форматі.

Завдання 3. Кольоровий фрескіз багатофігурної композиції, спрямований на збереження образно-пластичної ідеї в більшому форматі шляхом стилістики та відбору.

2 МОДУЛЬ містить 21 годину практичних занять (3 практичне завдання) та 2 години лекційного матеріалу.

Завдання 1. Аналітичний розбір своєї багатофігурної композиції: а) розбір тональний; б) розбір колірний; в) розбір лінійний; г) золотий розріз; д) точки статики.

Тональне рішення картону на прикладі вирішення композиції за наступними темами:

Лекція - Закріплення матеріалу на основі пройдених двох років вивчення дисципліни «Загальний курс композиції». Спільність та розмежування специфіки

побудови однофігурної, двофігурної та багатофігурної композиції станкової картини.

Завдання 2. Ескіз композиції на вільний вибір побудови композиції «Пам'ять», «Спогади» - практичне завдання спрямоване на образне рішення композиції на задану тему на підставі начерків та ескізів з натурного матеріалу та використання досвіду попередніх завдань.

Завдання 3. Тональне рішення картону за тональними та кольоровими ескізами композиції станкової картини. Екзаменаційне завдання, спрямоване на збереження образно-пластичної ідеї твору в розмірі (1,0 м по більшій стороні), наближеному до бакалаврського диплому.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц	п ра кт .п і д керівн. виклад ача	сам. робота		л е к ц	п рак т .під керівн виклад ача	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ІКУРС, 1 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Лекція - Гармонічна цілісність як головний принцип композиції.	1	1	-	-				
Завдання 1 Лінійна асоціативна композиція (вправи)	15	-	7	8				
Лекція - Психофізіологічні передумови композиції	1	1	-	-				
Завдання 2. Плямова асоціативна композиція» (вправи).	15	-	7	8				
Лекція Графічні та живописні начала. Їх єдність та відмінність образотворчого вираження.	2	2	-	-				
Завдання 3. Пейзаж. Практичне завдання спрямоване на закріплення знань пройденого матеріалу на основі роботи з натурними замальовками та етюдами.	22	-	10	12				
1 Начерки . замальовки , етюди.	6	-	2	4				
2 Робота над ескізами в два та три тони	8	-	4	4				
3 Робота над ескізами в кольорі	8	-	4	4				
Разом за 1 модулем	56	4	24	28				
МОДУЛЬ 2								
Лекція - Конструктивна геометрія як прийом композиції. Лекція	2	2	-	-				
Завдання 1. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох.	22	-	10	12				
1 розбір тональний	6	-	2	4				
2 розбір лінійний	8	-	4	4				
3 розбір колірний	8	-	4	4				
Лекція - Ритм як загальний принцип композиції	2	2	-	-				
Завдання 2.екзаменаційне завдання. Натюрморт «Ліричний», «Мистецтво» тощо.	38	-	18	20				
1 збір матеріалу. Начерки етюди .	4	-	2	2				
2 робота над ескізами в два три тони.	8	-	4	4				
3 робота над ескізами в кольорі.	8	-	4	4				

4 робота в форматі.	18	-	8	10				
Разом за 2 модулем	64	4	28	32				
Усього за 1 семестр	120	8	52	60				
1 КУРС, 2 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Лекція - Порівняння як загальний принцип композиції.	2	2	-	-				
Завдання 1. . Плямова асоціативна композиція» (вправи). Теми завдань - корида, китай, тривога, напруження,спокій, злет, конфлікт.	16	-	7	9				
Завдання 2. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (однофігурна композиція):	24	-	12	12				
1 розбір тональний	6	-	3	3				
2 розбір лінійний	6	-	3	3				
3 розбір колірний	6	-	3	3				
4 золотий розріз,точки статички	6		3	3				
Разом за 1 модулем	42	2	19	21				
МОДУЛЬ 2								
Лекція - Умовність як необхідна передумова композиції.	3	3	-	-				
Завдання 1. Ескіз однофігурної композиції «Портрет сучасника» - практичне завдання, спрямоване на використання різних видів умовного в зображенні.	21		9	12				
1 збір матеріалу. Начерки етюдів.	3	-	-	3				
2 робота над ескізами в два три тони.	6	-	3	3				
3 робота над ескізами в кольорі.	6		3	3				
4 робота в форматі	6		3	3				
Лекція – Час як фактор та завдання композиції	3	3	-	-				
Завдання 2. Однофігурна композиція на одну із заданих тем: «Ранок», «Очікування», «Повернення», «Дебют» тощо.	21		9	12				
1 збір матеріалу. Начерки етюдів .	3		-	3				
2 робота над ескізами в два три тони.	6		3	3				
3 робота над ескізами в кольорі.	6		3	3				
4 робота в форматі	6		3	3				
Разом за 2 модулем	48	6	18	24				
Усього за 2 семестр	90	8	37	45				
2 КУРС, 3 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Лекція - Особливості побудови двофігурної фігурної композиції.	4	4	-	-				

Категорії образності - алегорія, знак, символ, метафора.								
Завдання 1. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (двофігурна композиція)	16	-	6	8				
1.Розбір тональний	4	-	2	2				
2.Розбір колірний	4	-	2	2				
3.Розбір лінійний	6	-	2	4				
Лекція – Форма предметів та її орієнтація у просторі формату	2	2	-	-				
Завдання 2.Фігура образ (вправи)	16	-	8	8				
1 .Реалістичний начерк людини в умовах штучного освітлення	8	-	4	4				
2. Пошук ємкого образу силуету фігури людини шляхом трансформації, гіперболізації та умовності	8	-	4	4				
Завдання 3. Ескіз двофігурної композиції «Подорож», «Свято»	24	-	10	14				
1. Збір матеріалу (начерки,фото,тощо)	8	-	2	6				
2. Створення пошукових ескізів в 2 та 3 тони	6	-	2	4				
3. Вирішення тонального ескізу	10	-	6	4				
Разом за 1 модулем	60	6	24	30				
МОДУЛЬ 2								
Завдання1. Підкартонник двофігурної композиції на вибір з двох тем.	20	-	10	10				
1.Пошук графічної техніки та засобів виконання підкартонника	10	-	5	5				
2.Робота на форматі.	10	-	5	5				
Лекція - Кольорове рішення у станковій картині.	2	2	-	-				
Завдання 2. Кольоровий пошук ескізів двофігурної композиції «Подорож», «Свято»	16	-	8	8				
1.Пошук колористичного ладу композиції на 5 тонів та кольорів	4	-	4	4				
2.Пошук кольорових ескізів технічними засобами олійного живопису	4	-	4	4				
Завдання 3 Кольоровий форескіз двофігурної композиції на вибір з двох тем.	22	-	10	12				
1. Рішення колірно-тональних відносин на форматі	11	-	5	6				
2.Завершальний етап з проробкою деталей.	11	-	5	6				
Разом за 2 модулем	60	2	28	30				
Усього за 3 семестр	120	8	52	60				
2 КУРС, 4 СЕМЕСТР								
МОДУЛЬ 1								
Лекція - Види побудови багатофігурної композиції та її специфіка. Проблема часу у жанровій	4	4	-	-				

станковій картині								
Завдання 1. Образ дії (вправи на виявлення дії людських рухів в групі за рахунок освітлення)	14	-	6	8				
1. Реалістичний начерк людини в умовах штучного освітлення	7	-	3	4				
2. Пошук ємкого образу силуету фігури людини шляхом трансформації, гіперболізації та умовності	7	-	3	4				
Лекція - Важливість задуму (образної ідеї) в сюжетно-тематичній картині на задані теми: «Шляхами козацької слави»	2	2	-	-				
Завдання 2. Ескіз багатофігурної композиції (на задані теми)	12	-	5	7				
1. Збір матеріалу (начерки, фото, тощо)	4	-	2	2				
2. Створення пошукових ескізів в 2 та 3 тони	4	-	2	2				
3. Вирішення тонального ескізу	3	-	1	2				
Завдання 3 Кольоровий форескіз багатофігурної композиції (стилістичний відбір у форматі)	13	-	5	8				
1. Пошук колористичного ладу композиції	4	-	2	2				
2. Рішення колірно-тональних відносин на форматі	3	-	1	2				
3. Завершальний етап з проробкою деталей.	3	-	2	1				
Разом за 1 модулем	45	6	16	23				
МОДУЛЬ 2								
Завдання 1. Аналітичний розбір своєї багатофігурної композиції	8	-	4	4				
1. Розбір колірний	4	-	2	2				
2. Розбір лінійний	4	-	2	2				
Лекція - Закріплення матеріалу на основі вивчення дисципліни «Спільність та розмежування специфіки побудови однофігурної, двофігурної та багатофігурної композиції станкової картини».	2	2	-	-				
Завдання 2. Ескіз композиції за вільним вибором побудови композиції станкової картини на тему: «Пам'ять», «Спогади»-	14	-	7	7				
1. Збір матеріалу (начерки, фото, тощо)	4	-	2	2				
2. Створення пошукових ескізів в 2 та 3 тони	6	-	3	3				
3. Вирішення тонального ескізу	4	-	2	2				
Завдання 3. Тональне рішення картону за тональними та кольоровими ескізами композиції станкової картини.	21	-	10	11				
1. Переніс ескізу на картон (пошук	8	-	4	4				

масштабу, та формальних плям)								
2.Уточнення тональних відношень	8	-	4	4				
4.Завершальний етап з проробкою деталей.	5	-	2	3				
Разом за 2 модулем	45	2	21	22				
Усього за 4 семестр	90	8	37	45				
РАЗОМ ЗА 1-8 СЕМЕСТРИ	420	32	178	210				

6. Теми семінарських занять

Програмою не передбачається проведення семінарських занять.

7. Теми аудиторних занять

Програмою передбачені практичні та лекційні заняття

Модуль	№ тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна.	заочна
1		1СЕМЕСТР		
	1	Лекція - Гармонічна цілісність як головний принцип композиції.	1	
	2	Завдання 1 Лінійна асоціативна композиція (вправи)	10	
	3	Лекція - Психофізіологічні передумови композиції	1	
	4	Завдання 2. Плямова асоціативна композиція» (вправи).	10	
	5	Лекція Графічні та живописні начала. Їх єдність та відмінність образотворчого вираження.	2	
	6	Завдання 3. Пейзаж. Практичне завдання спрямоване на закріплення знань пройденого матеріалу на основі роботи з натурними замальовками та етюдами.	21	
Разом за 1 модулем:			45	
2	1	Лекція - Конструктивна геометрія як прийом композиції. Лекція	2	
	2	Завдання 1. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох.	10	
	3	Лекція - Ритм як загальний принцип композиції	2	
	4	Завдання 2.екзаменаційне завдання. Натюрморт «Ліричний», «Мистецтво» тощо.	31	
Разом за 2 модулем:			45	
1		2СЕМЕСТР		
	1	Лекція - Порівняння як загальний принцип композиції.	4	
	2	Завдання 1. . Плямова асоціативна композиція» (вправи). Теми завдань - корида, китай, тривога, напруження,спокій, злет, конфлікт.	12	
	3	Завдання 2. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (однофігурна композиція):	14	
Разом за 1 модулем:			30	
2	1	Лекція - Умовність як необхідна передумова	2	

		композиції.		
	2	Завдання 1. Ескіз однофігурної композиції «Портрет сучасника» - практичне завдання, спрямоване на використання різних видів умовного в зображенні.	10	
	3	Лекція – Час як фактор та завдання композиції	2	
	4	Завдання 2. Однофігурна композиція на одну із заданих тем: «Ранок», «Очікування», Повернення», «Дебют» тощо.	16	
Разом за 2 модулем:			30	
1		3 СЕМЕСТР		
	1	Лекція - Особливості побудови двофігурної фігурної композиції. Категорії образності - алегорія, знак, символ, метафора.	4	
	2	<u>Завдання 1.</u> Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (двофігурна композиція)	6	
	3	Лекція – Форма предметів та її орієнтація у просторі формату	2	
	4	<u>Завдання 2.</u> Фігура образ (вправи)	8	
	5	<u>Завдання 3.</u> Ескіз двофігурної композиції «Подорож», «Свято»	10	
Разом за 1 модулем:			30	
2	1	<u>Завдання 1.</u> Підкартонник двофігурної композиції на вибір з двох тем.	10	
	2	Лекція - Кольорове рішення у станковій картині.	2	
	3	<u>Завдання 2.</u> Кольоровий пошук ескізів двофігурної композиції «Подорож», «Свято»	8	
		<u>Завдання 3</u> Кольоровий форескіз двофігурної композиції на вибір з двох тем.	10	
Разом за 2 модулем			30	
1		4 СЕМЕСТР		
	1	Лекція - Види побудови багатофігурної композиції та її специфіка. Проблема часу у жанровій станковій картині	4	
	2	<u>Завдання 1.</u> Образ дії (вправи на виявлення дії людських рухів в групі за рахунок освітлення)	6	
	3	Лекція - Важливість задуму (образної ідеї) в сюжетно-тематичної картині на задані теми: «Шляхами козацької слави»	2	
	4	<u>Завдання 2.</u> Ескіз багатофігурної композиції (на задані теми)	5	
	5	Завдання 3 Кольоровий форескіз багатофігурної композиції (стилістичний відбіру у форматі)	5	
Разом за 1 модулем:			22	
2	1	<u>Завдання 1.</u> Аналітичний розбір своєї багатофігурної композиції	4	
	2	Лекція - Закріплення матеріалу на основі вивчення дисципліни «Спільність та розмежування специфіки побудови	2	

		однофігурної, двофігурної та багатофігурної композиції станкової картини».		
	3	Завдання 2. Ескіз композиції за вільним вибором побудови композиції станкової картини на тему: «Пам'ять», «Спогади»-	7	
	4	<u>Завдання 3.</u> Тональне рішення картону за тональними та кольоровими ескізами композиції станкової картини.	10	
Разом за 2 модулем:			23	
УСЬОГО			210	

8.Теми лабораторних занять

Програмою не передбачається проведення лабораторних занять.

9. Самостійна робота

Робоча програма з дисципліни «Загальний курс композиції» не передбачає додаткових практичних завдань для самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів має бути спрямованою на збір необхідної інформації та завершення практичних завдань за зазначеною тематикою

1-4 модулів і містити такі складові:

- робота з літературними джерелами в бібліотеці академії;
- аналіз аналогів;
- виконання з натури малюнків, начерків та етюдів за темою завдання;
- перегляд художніх виставок в академії, галереях, художньому музеї та Будинку художника з метою знайомства з сучасним фаховим рівнем станкового живопису;

Модуль	№ тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна.	заочна
1		1СЕМЕСТР		
	1	Завдання 1 Лінійна асоціативна композиція (вправи)	12	
	2	Завдання 2. Плямова асоціативна композиція» (вправи).	12	
	3	Завдання 3. Пейзаж. Практичне завдання спрямоване на закріплення знань пройденого матеріалу на основі роботи з натурними замальовками та етюдами.	21	
Разом за 1 модулем:			45	
	1	Завдання 1. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох.	5	
	2	Завдання 2.екзаменаційне завдання. Натюрморт «Ліричний», «Мистецтво» тощо.	40	
Разом за 2 модулем:			45	
1		2СЕМЕСТР		
	1	Завдання 1. . Плямова асоціативна композиція» (вправи). Теми завдань - кориди, китай, тривога,	16	

		напруження, спокій, злет, конфлікт.		
	2	Завдання 2. Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (однофігурна композиція):	14	
Разом за 1 модулем:			30	
	1	Завдання 1. Ескіз однофігурної композиції «Портрет сучасника» - практичне завдання, спрямоване на використання різних видів умовного в зображенні.	10	
	2	Завдання 2. Однофігурна композиція на одну із заданих тем: «Ранок», «Очікування», Повернення», «Дебют» тощо.	20	
Разом за 2 модулем:			30	
1		3 СЕМЕСТР		
	1	<u>Завдання 1.</u> Аналітичний розбір творів живопису майстрів різних епох (двофігурна композиція)	8	
	2	<u>Завдання 2.</u> Фігура образ (вправи)	8	
	3	<u>Завдання 3.</u> Ескіз двофігурної композиції «Подорож», «Свято»	14	
Разом за 1 модулем:			30	
2	1	<u>Завдання 1.</u> Підкартонник двофігурної композиції на вибір з двох тем.	10	
	2	<u>Завдання 2.</u> Кольоровий пошук ескізів двофігурної композиції «Подорож», «Свято»	8	
	3	<u>Завдання 3</u> Кольоровий форескіз двофігурної композиції на вибір з двох тем.	12	
Разом за 2 модулем			30	
1		4 СЕМЕСТР		
	1	<u>Завдання 1.</u> Образ дії (вправи на виявлення дії людських рухів в групі за рахунок освітлення)	8	
	2	<u>Завдання 2.</u> Ескіз багатофігурної композиції (на задані теми)	7	
	3	<u>Завдання 3</u> Кольоровий форескіз багатофігурної композиції (стилістичний відбір у форматі)	8	
Разом за 1 модулем:			23	
2	1	<u>Завдання 1.</u> Аналітичний розбір своєї багатофігурної композиції	4	
	2	<u>Завдання 2.</u> Ескіз композиції за вільним вибором побудови композиції станкової картини на тему: «Пам'ять», «Спогади»-	7	
	3	<u>Завдання 3.</u> Тональне рішення картону за тональними та кольоровими ескізами композиції станкової картини.	11	
Разом за 2 модулем:			22	
УСЬОГО			210	

10. Індивідуальні завдання

Програмою передбачається, що всі пропоновані практичні завдання у кожного студента повинні мати оригінальне графічне та живописне рішення. Крім того, можливе виконання додаткових власних композицій.

11. Методи навчання

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання серії завдань.

Основна форма вивчення курсу — творча робота при виконанні вправ та практичних завдань згідно учбового плану.

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання завдань.

Мета запропонованих завдань — вправи побудовані за принципом послідовного ускладнення учбових задач, що визначається переходом від вивчення елементної бази презентації до тематичної закінченої форми, пов'язаних між собою смисловим навантаженням та адекватним графічним або живописним зображенням її складових частин.

Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача і стилем спілкування зі студентами.

12. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Загальний курс композиції» застосовано ефективні методи контролю та самоконтролю, зокрема: методи практичного контролю: виконання практичних завдань (виконуються під час самостійної роботи).

13. Розподіл балів, які отримують студенти.

Засвоєння матеріалу дисципліни «Загальний курс композиції» оцінюється 100 рейтинговими балами.

Навчальна дисципліна складається з 8 модулів, містить 20 практичних завдань, 14 лекцій зв'язаних між собою змістовною складовою.

Сума балів (100 балів), яка відведена на дисципліну, розподіляється між модулями. Студент протягом семестру згідно графіку навчального процесу здає певні розділи (модулі) і одержує бали.

У балах оцінюються такі елементи навчальної роботи студентів: виконання практичних завдань (виконується під час самостійної роботи).

Студент, який без поважних причин (поважна причина - хвороба або причини, узгоджені з деканом факультету) не набрав необхідну кількість балів

хоча б по одному з елементів модуля, отримує 0 балів і йому не зараховують весь модуль.

Неприбуття студента на проміжний контроль в установлений термін без поважних причин оцінюється нульовим балом (0 балів). Повторна здача теми (елементу модуля) в цьому випадку не дозволяється.

Додаткові дні звітності встановлюються викладачем (узгоджується на кафедрі) в кінці першого, другого і третього місяців семестру для студентів, що пропустили контрольну атестацію з поважних причин, підтверджених документально, і що мають направлення декана.

Студенти, які мають заборгованість з не поважної причини, мають ліквідувати її тільки протягом залікового тижня семестру.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі перегляду. Для допуску до перегляду з дисципліни «Загальний курс композиції», повинні бути оцінені завдання, з яких складаються модулі (два модулі)

Студентам, які мають заборгованість з не поважних причин та ліквідують її у заліковий тиждень, викладач виставляє у відомість сумарний рейтинговий бал.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент з дисципліни «Загальний курс композиції», складає 100 балів в межах виконаної програми курсу.

14.Критерії оцінювання проміжних етапів контролю модулів в балах

Практичні роботи	1сем.	2сем.	3сем.	4сем.
Модуль 1	40	40	40	40
Модуль 2	60	60	60	60
Разом	100	100	100	100

Шкала оцінювання: національна ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	---	---

15. Тезаурус навчальної дисципліни «Загальний курс композиції»

Українська мова	Англійська мова
Станковий живопис	Easel painting
Сюжетно-тематична картина	Subject Pictures
Композиція	Composition
Образотворчі засоби композиції	Artistic means of the composition
Бакалавр	Bachelor
Спеціаліст	Specialist
Магістр	Master of Arts
Творча майстерня	Creative workshop
Фахова підготовка	Professional training
Фахова майстерність	Professional mastery
Художній образ	Artistic image
Пейзаж	Landscape
Картон	Pasteboard
Практичні завдання	Practical tasks
Аналіз	Analyses
Аналог	Analogy
Композиційний пошук	Compositional research
Академічний живопис	Academic painting
Рисунок	drawing

16. Методичне забезпечення

Показ робіт із методичного фонду. Ознайомлення студентів з печатними репродукціями видатних майстрів живописного жанру та застосування додаткової літератури з дисципліни:

Волошко К. М., Методичні рекомендації до виконання завдань з дисципліни «Загальний курс композиції» для студентів другого курсу (1 семестр) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, освітньо-професійної програми «Станковий живопис». Харків: ХДАДМ, 2023 - 29с.

Коваленко С. В., Методичні рекомендації з дисципліни «Основи композиції» для студентів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціалізації «Станковий живопис» м. Харків, ХДАДМ, 2018 - 25 с.

Основна література:

1. Іванов С. Основи композиції видання: Навчальний посібник – Вид. «Світ» - Львів, 2013.- 230с.
2. Іттен Й. Мистецтво кольору / Ред. О. Плаксій. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.
3. Ковальов Ф. В. Золотий перетин у живописі: Навч. посіб. для ху-дож. ін-тів та училищ.- Київ.: Вища Школа, 1989. - 143 с.
4. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції: навчальний посібник. - К.: Каравела, 2018. - 304 с.
5. Rudolph Arnheim Art and Visual Perception, Second Edition: A Psychology of the Creative Eye -University of California Press, 2004. - 528
6. Урсу Н. О. Теоретичні основи композиції: навч. - метод. посіб. для студ. ВНЗ худ. та худ. - пед. спец. / Н. О. Урсу, І. А. Гуцул; Кам'янець - Поділ. Держ. ун-т. - 2-ге вид. - Кам'янець- Подільський: Аксіома, 2018. - 166 с.
7. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. - 112с

Допоміжна література:

1. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В. Шевчук, 2016. 360 с.
2. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.
3. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 216 с.
4. Прищенко С. В. Кольорознавство: навчальний посібник / за ред. проф. Є. А. Антоновича. Київ : Альтерпрес, 2010. 354 с.
5. Прокопович Т. А. Основи кольорознавства : навчальний посібник. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.
6. Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва : навч. посіб. Луцьк: Поліграфічний центр «Друк Формат», ФПО Покора І. О., 2019. 91 с.

